

obliku religije, ne priznaje ga još u obliku države, jer se prema religiji još odnosi religiozno, tj. ona nije zbiljsko izvođenje ljudske osnovne religije, jer se još poziva na nestvarnost, na imaginaran oblik ove čovjekove srži. Takozvana kršćanska država je nesavršena država, a kršćanska religija je njena dopuna i posvećenje njene nesavršenosti. Stoga joj religija nužno postaje sredstvom, a ona je država licemjerja. Velika je razlika da li razvijena država ubraja religiju među svoje pretpostavke uslijed nedostatka koji leži u općoj suštini države, ili nerazvijena država proglašava religiju svojom osnovom uslijed nedostatka koji leži u njenoj posebnoj egzistenciji kao nesavršene države. U posljednjem slučaju religija postaje nesavršena politika. U prvom slučaju u religiji se pokazuje nesavršenost čak savršene politike. Takozvanoj kršćanskoj državi potrebna je kršćanska religija da bi se upotpunila kao država. Demokratskoj državi, zbiljskoj državi, nije potrebna religija kao njeno političko upotpunjavanje. Naprotiv, ona može apstrahirati od religije, jer je u njoj, na svjetovan na čin, izvedena ljudska osnova religije. Takozvana kršćanska država odnosi se, naprotiv, politički prema religiji i religiozno prema politici. Kad oblike države ponizuje do privida, ona isto tako ponizuje do privida i religiju.

Da bismo objasnili ovu suprotnost, razmotrimo Bauerovu konstrukciju kršćanske države, konstrukciju koja je proizišla iz promatranja kršćansko-germanske države.

"Da bi se dokazala nemogućnost ili nepostojanje kršćanske države - kaže Bauer - nedavno sečešće ukazivalo na one izreke u evanđelju koje [sadašnja] država ne samo da ne slijedi nego koje ona i ne može da slijedi ako ne želi da se potpuno raspadne." "No tako se lako stvar ne rješava. Što zahtijevaju one evanđeoske izreke? Natprirodno samoodricanje, podvrgavanje autoritetu objavljenja, odvrćanje od države, ukidanje svetovnih odnosa. Sve to sada kršćanska država zahtijeva i čini. Ona je prisvojila duh evanđelja, a ako ga ne reproducira doslovno kako ga izražava evanđelje, to onda dolazi samo zbog toga što ona taj duh izražava u oblicima države, tj. u oblicima koji su, doduše, posuđeni od države u ovome svijetu, ali koji će se u religioznom preporodu, koji oni moraju doživjeti, svjesti na privid. To je odvrćanje od države koje se za svoje izvođenje služi oblicima države." (str. 55)

Zatim Bauer dalje izlaže kako je narod kršćanske države samo nenarod, kako nema više vlastite volje, kako svoje pravo postojanje posjeduje u poglavaru kojemu je podređen, koji mu je prvobitno i po njegovoj prirodi ipak stran, tj. dan od boga i koji je njemu došao bez